

ONGEPOLIJSTE *schoonheid*

Ben je in de stad Burgos? Trek dan ook de provincie in, bijvoorbeeld naar de **Comarca de Arlanza**. Het is een nog onbekende wijnstreek vol historische dorpen in een wildwestachtig landschap die het decor vormde van *The good, the bad and the ugly* van Sergio Leone.

TEKST: JAAP SCHOLTEN

De weg naar het stadje Covarrubias gaat door de brede vallei van de rivier de Arlanza. Het is een nogal onherbergzaam en dunbevolkt gebied, met eindeloze bossen, kalkstenen massieven en canyons. Gieren zweven er in formatie door de lucht, rode wouwen zeilen boven akkers op zoek naar prooi, en op verlaten en half ingestorte torens zitten ooievaars. Langs de rivier groeien populieren die zorgen voor een

frisse tint in het verder donkergroene en donkerbruine landschap. Na kilometers leegte wordt het dal smaller, de bergen hoger en plotseling duikt Covarrubias op.

SPAANS VAKWERK

Op het terras van El Pozo de Fernán González zitten een paar vroege vogels in de eerste zonnestralen koffie te drinken en commentaar te leveren bij het ochtendnieuws. We schuiven ook maar aan; een lekkere

tostada met olijfolie en tomaat erbij. Wat een aangename gewoonte, de ochtendkou is snel vergeten. Op het plein komt een visboer uit Burgos aanrijden. Een voorbijgangster grapt dat hij in de zon moet gaan staan. Covarrubias is niet zomaar een dorp. Het is *uno de los pueblos más bonitos* de España, een van de mooiste dorpen van Spanje, en dat is niets te veel gezegd. Een stadsmuur, poort, imposante kasteeltoren en straten vol vakwerkhuisen maken er een

→

Burgos

charmant geheel van. En alles is tot in de puntjes gerestaureerd. Covarrubias is ook wel de Cuna de Castilla, de wieg van Castilië. Fernán González, ja... die van het terras, had geen zin nog langer een vazal te zijn van de koning van León en stichtte Castilië. Dat is allemaal lang geleden, in de tijd dat het grootste deel van Spanje nog een kalifaat was. Maar ze zijn er hier nog steeds trots op. Fernán woonde, uiteraard, in de stevige toren op het plein. Zijn vrouw had er ook een pandje, het Casa de Doña Sancha, nog steeds het meest pitoreske vakwerkhuis van allemaal; je kunt er nu lekker eten.

DE NOORSE PRINSES

Achter de woontoren van Fernán staat het beeld van de beeldschone Kristina Håkonsdotter. Hoe komt een Noorse prinses uit het verre Bergen in de 13^e eeuw in de wieg van Castilië terecht? Het antwoord: door politiek gekonkel in middeleeuws Europa. De prinses werd simpelweg uitgehuwelijkt aan een Castiliaanse prins. De arme meid was 23 jaar toen ze inscheeptte in Tønsberg bij Oslo.

Vier jaar later stierf ze in Sevilla. Het klikte niet; niet met haar man Felipe en ook niet met het klimaat. De legende zegt dat ze wilde dat bij Covarrubias een kapel voor Sint-Olav, een heilig verklaarse Noorse Viking en koning, gebouwd zou worden. Ja, de Noren waren toen ook katholiek. Haar wens ging in 2011, 750 jaar later, in vervulling. Een paar kilometer buiten het dorp werd een moderne kapel gebouwd, van hout en staal. Op het bord langs de weg is een 'X' bijgeplakt. Een foutje... schijnbaar kon de ambtenaar, gewend aan oude monumenten, bij de aanvraag zich niet voorstellen dat het om een kapel uit de XXI eeuw ging. Een bezoek aan San Olav is een verplicht nummer voor de Noorse gemeenschap in Spanje, en Tønsberg en Covarrubias zijn sindsdien zustergemeentes. Kristina zelf ligt begraven in een mooie sarcofaag in de Colegiata-kerk van Covarrubias.

BEROEMSTE FILMSCENE

In de vroege zomer van 1966 staat de Arlanza-streek op z'n kop. De

Italiaanse regisseur Sergio Leone en zijn gevolg strijken neer voor opnames voor de spaghettiwestern én klassieker *The Good, The Bad and The Ugly*. Zijn lokatiezoekers hebben goed gespeurd. Het landschap van New Mexico, waar het verhaal zich tijdens de Amerikaanse Burgeroorlog afspeelt, vonden ze in Almería, op de flanken van de Sierra Nevada in Granada, en in de bergen van Arlanza. En in die tijd kwam je daar alleen met een Jeep. Er werd op vier lokaties gefilmd, en een daarvan is Sad Hill, een begraafplaats die voor de film door het Spaanse leger werd geconstrueerd. In een van de graven zou een geldschat verborgen liggen, en daar had zowel *The Good* (Clint Eastwood) als *The Bad* (Lee Van Cleef) als *The Ugly* (Eli Wallach) zijn zinnen op gezet, tevens het thema van de film. Of de westerns van Leone nou je genre zijn of niet, de finale scène op de begraafplaats is een van de beroemdste in de filmgeschiedenis. Een duel van drie, de spanning is te snijden. En dat alles met onsterfelijke dialogen en begeleid door onster-

felijke muziek van Ennio Morricone: *'You see, in this world there's two kinds of people, my friend: Those with loaded guns and those who dig. You dig...'* Sad Hill is een paar jaar geleden in ere hersteld, een initiatief van een paar vrienden uit Burgos. Een mooi verhaal van passie voor film en passie voor landschap, gecombineerd met een gezonde dosis doorzettingvermogen en mogelijk gemaakt door een leger vrijwilligers en donateurs. Voor de inauguratie was de (stokoude) rechterhand van Leone overgekomen uit Italië en Clint Eastwood *himsel* was erbij via een scherm waarop, bij maanlicht, natuurlijk ook de film werd gedraaid. Op Netflix is een documentaire te zien over het project, *Sad Hill Unearthed*. Aan het eind van de film gallopeert Eastwood weg van Sad Hill, een eindeloze vallei in. Dat is de Valle de Mirandilla. Ik ben nog nooit in New Mexico geweest, maar kan me er in dit kilometers lange dal, omringd door twee tafelbergen en heuvels, van alles bij voorstellen. Er is geen weg, geen antenne, geen windmolen, geen keet te zien, er is gewoon hele-

maal niks, alleen een soort oerlandschap. Aan de andere kant van de vallei is ook gefilmd, de scènes in het krijgsgevangenenkamp Betterville, waar *The Bad*, nu in de rol van *sergeant* Angel Eyes, de naam van het graf met de nodige klappen uit *The Ugly* slaat. Het gaat er nogal ruig aan toe, zoals in al die Leone-westerns trouwens. Van deze lokatie is nog maar weinig te zien, maar de tocht van Sad Hill naar Betterville, dwars door de vallei, is er een die je niet zo snel meer vergeet: het Spaanse binnenland zoals je je dat voorstelt: ruig, stil en eindeloos.

ADEMBENEMEND UITZICHT

De derde filmlocatie was de romantische ruïne van San Pedro de Arlanza, een klooster uit de 11e eeuw. Het ligt een kilometer of tien van Covarrubias langs de Arlanza, verscholen tussen canyons en dichte bossen. Leone kreeg de tip van een bevriende Spaanse filmregisseur en was meteen verkocht. Er is maar één scène opgenomen. *The Good* wordt in de torenkamer door monniken verzorgd nadat *The Ugly* hem

dagen door de woestijn heeft laten lopen. Door het raam zie je een kapel liggen en die staat er ook nog steeds. Wat een adembenemend uitzicht daarvandaan over het rivierdal en het klooster! We willen de kamer met uitzicht van Clintwood weleens zien, maar de beheerster, toch al uit humeur omdat we haar bij haar lunch stoorden, is onverbiddelijk. De toren is *cerrada*, gesloten voor het publiek. Een paar kilometer stroomopwaarts ligt de vierde lokatie. Hier werd de meest spectaculaire scène uit de film opgenomen: een veldslag tussen de Unie en de Confederatie om een brug, Langstone Bridge. Het Spaanse leger zorgde voor tweeduizend figuranten en bouwde ook de honderd meter lange brug die, als je goed kijkt, werd geconstrueerd met stammen van een unieke jeneverbes, waarvan het enige volwassen bos ter wereld in de Arlanza ligt. Wie nu zo'n boom kapt, zit morgen in Burgos in de cel, maar destijds waren de regels anders. De brug moest zelfs twee keer worden herbouwd. De eerste keer was de explosie onvoldoende spectaculair, en de tweede keer

drukte iemand op het ontstekingsmechanisme bij het woord *action* terwijl de camera's nog niet aanstonden. Van deze lokatie is vrijwel niets meer te zien. De loopgraven zijn dicht en op het slagveld van weleer groeien steeneiken, maar het landschap blijft zoals het altijd was: weergaloos, tijdsloos en eindeloos.

DE WIJNEN VAN ARLANZA

Het is niet alleen natuur en (film)geschiedenis wat de klok slaat. Arlanza is ook een van de meer dan zestig Denominaciones de Origen die Spanje telt, en dat zijn officiële wijngebieden. Niet dat deze zo bekend is want niet veel zuidelijker stroomt de rivier de Duero en de Ribera del Duero-wijnen trekken alle aandacht. Wij kenden de Arlanza ook niet goed, en dus praten we met wijnblogger Glòria Vallès. Die weet alles van wijn, van rioja tot sherry, van albariño tot valdepeñas en ook van Arlanza. 'Het is een vrij onbekende regio onder wijnliefhebbers, ook in Spanje zelf. Maar daar gaat de komende paar jaar verandering in komen, want een deel van de consumenten houdt van nieuw, en deze regio heeft veel potentie voor wat betreft ligging, klimaat en producenten.' De D.O. Arlanza is kleinschalig, zowel de bodega's als de wijngaarden. Bij Bodega Covarrubias wordt net een aanhangwagen vol druiven in de persmachine gegooid. Het wemelt er van de wespen, snel naar binnen dus. Eigenaar Concha laat het familiebedrijf zien. Haar voorouders hebben, met de pikhouweel, de 50 meter lange bodega uitgehakt in de kalkrotten van Covarrubias, een staaltje heroïsch mensenwerk. Er worden drie wijnen gemaakt, een jonge, de iets oudere Valdable, en het paradepaardje, Abadía de Covarrubias, het heerlijke resultaat van een uniek 'terroir', wijngaarden op duizend meter

hoogte, de stevige tempranillo-druif, ijskoude winters en zinderend warme zomers. En dan 24 maanden rijpen op een eikenhout vat. Als de kurk van de fles gaat, komen de aroma's van hout, zwarte bessen en een tikkeltje vanille je neus tegemoet. Proost!

SANTO DOMINGO DE SILOS

We lopen van Covarrubias richting Santo Domingo de Silos over langeafstandwandelpad GR-82. Dat heet in het Spaans een *Gran Recorrido*, afgekort tot GR. Na een paar kilometer maakt het bos plaats voor wijngaarden. De wandeling is mooi en lang; wat een aangename verrassing dus om opeens allemaal bordjes *Cerveza Sad Hill* te zien. Een plaatselijke ondernemer heeft handig gebruikgemaakt van de Sad Hill-gekte en een nieuw biertje gebrouwen dat 'smaakt naar het Wilde Westen'.

We komen natuurlijk niet naar Santo Domingo voor bier, nou ja... wel voor de kloostergang van het Monasterio de Santo Domingo dat, althans bij liefhebbers van romaanse kunst, tot ver buiten Spanje een begrip is. Je moet er even rustig de tijd voor nemen en er net zo vaak rondlopen als je wilt. De duizend jaar oude kloostergang heeft de tand des tijds opvallend goed doorstaan. De kunstenaars hebben tientallen kapitelen en reliëfs gebeeldhouwd met een detail om u tegen te zeggen. Er zijn dieren, planten en mythologische figuren afgebeeld en natuurlijk ook scènes uit de Bijbel. Ook de kloosterapotheek is open voor het publiek. En wie van Gregoriaanse muziek houdt, zit in Silos ook goed. De monniken zingen, als enige nog in Spanje, Gregoriaans tijdens de mis. Wie na zoveel spiritualiteit de benen weer even wil strekken, het is een uurtje lopen naar de Garganta de la Yecla, een indrukwekkende canyon van Arlanza. Gieren vliegen er af en aan. ■

TIPS

OVERNACHTEN

Doña Sancha, Covarrubias,
www.hoteldonasancha.es
Princesa Kristina, Covarrubias,
www.hotelprincesakristina.com
Tres Coronas de Castilla,
Santo Domingo de Silos,
www.hoteltrescoronasdesilos.com

MEER INFORMATIE

www.turismocastillayleon.com
www.terranuestra.com